

Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

B. Adalberdvs Sev Albertvs Monachvs Altahensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](#)

B. ADALBERTVS.

Impia damnatio cornens primordia vita

Numen Adalberti: specto quod, inquisit.

Sepius è medijs sunt lilia nata vegetis:

Sepius è spinis promicuere rosa.

Mandalis est testis, testisq; est Norica Martyr,

Et quæ Nilicas flotibus auxit aquas.

Promus indulget Numen: iuuentibus annis,

Aurea postremis quando coronis adest.

B. ADAL-

155

ONOMASTICUS BIBLICUS ET TESTAMENTI

B. VAGEL

B. ADALBERDVS

SEV ALBERTVS MONACHVS

ALTAHENSISS.

Rnat nobilitas virtutem, sed multò magis virtus nobilitatem, quæ saepe obscuris etiam nominibus conciliauit splendorem; cùm interim haud pauci clarissimis orti maioribus, ipsi tamen in hominum obliuione delituere, quando nullis præclaris facinoribus originis suæ claritudinem reuocarunt. Adalbertus generoso & perantiquo sanguine Sueorum è militari familia dynastarum Hayerloana oriundus, desitam jam & ex hominum animis deletam gentis suæ memoriam sanctissimæ vitæ institutis refricuit reuocavitque. Primum ætatis florem parentes Musis consecrandum censuere, sed acerbæ literarum radices adolescentulo stomachum mouere, qui ferulas cùm paedagogorum, tum domesticorum exosus, lasciuæ se juuentuti miscuit, famamque non optimam ex factis pessimis collegit, vbi se principem alijs omnis licentia & leuitatis præbuit, vitamque & mores, vt ea fert ætas, cum sine custode vagatur, fœde inquinauit. Sed enim bona mens pereuntem jam adolescentem respexit, & in omne facinus ruentem exceptit, iniectaque salutari de futuræ vitæ statu, cogitatione, ab rerum præsentium cupidine ad meliora studia auertit. Nondum enim præclara animi indoles omnem virtutis scintillam extinxerat. Vigebat adhuc in illo assidue remordens animum fodicansque stimulus conscientiae, qui nullo loco quietum patiebatur consistere. Ergo Deum secutus appulit animum in alto fluctuantem, ad religiosę vitæ portum & professionem. Sed in patriæ vicinia, cum varias cœnobiorum fores frustra pulsasset, quod profligatae vitæ prioris ratio plerisque emendationis spem ademerat, profugus à patriis finibus ad Altachium superius delatus, patrum animos tentauit, & cùm ingenij excellentis indicia, & ad omnia facilis & prompti signa haud pauca proderet, facile præsidem expugnauit. Locus est infra Reginoburgum ad ripam Danubij secundæ Boicæ inter oppida Strubingam & Dekendorfum. Præerat id temporis Altachio Poppo religiosissimus antistes, postea inferiori præfectus, ad quem delatus Adalbertus inuenit, à quo salutis viam disceret, in familiam

S. Benc-

clo. CCC. XI.
VI. Cal. Decemb.
Petrus Dietinger
ex monument. cano-
by superioris Altache.
Prior Adalberto pro-
pè aequalis eg. Hart.
nuico Adalberti con-
seruatio moderatore.

S. Benedicti cooptatus anno receptæ salutis c 10. cc. Lxii. cum ipse alterum ageret & vigesimum: ubi statim generosè indolis specimen dedit. Est enim hoc excellentibus ingeniis inditum, ut in quamcunque se partem flexerint, nihil humile aut mediocre se-
tentur, nec in tertius aut secundis subsistant, sed ad primas omni-
mentis impetu ferantur. Itaq; Adalbertus simul atq; in vota reli-
gionis jurauit, sibi ipse legem dixit, ne à publica au^toramenti
sui lege desisceret: lapsiones quotidianas & minima errata, que
nemo ferè alius attenderet, vt si paullum frontem in risum resoluiss-
set, oculos in cautiū circumtulisset, vocem inconfideratiū misis-
set, occultis in conclavi mox pœnis expiabat, & in cœtu dein so-
dalium publicè cunctis obstupecentibus petita delictorum venia
accusabat damnabatque. Nechis satis factum Deo ratus, apud sa-
cerdotem animum per confessionem eodem s^epe die septies, aut
s^epius etiam lustrabat, vt ipse qui per annos illi viginti aures præ-
buerat Hartvicus, apud Petrum Dietingerum, qui hæc perlitas
memoriæ prodidit, sancte contestatus denarravit. Corpus assidu-
is vigilijs torquebat, composito, haud procul ab sacrarij aditu, te-
cto, vnde concubia nocte, sine strepitu & aliorum molestias eada-
ram precandi cau^sa conferret, bonamque quietis partem in votis
rerumque cælestium contemplatione poneret, haud ignarus hæc
potissima esse religiosi athletæ arma & aduersus Acherontis impe-
tus præsidia, præsertim si mensæ frugalitas, & qua se emaciabat, ac-
cederet inedia. Publicas in choro preces priuatim iterabat, adeò
gustabat odaria psalmorum, vtrilli melle dulciora viderentur. In-
terim nihil egisse se, nihil promouisse judicabat, nisi ad gloriam nu-
minis magis illustrandam vitam cum sanguine profunderet, cui rei
vt locum inueniret, non semel præsides suos adiit, precibusque fa-
tigauit, vt sibi barbaras & paganas gentes adeundi facerent potes-
statem, quibus Christianæ legis præcepta promulgaret, in eaque
professione mortem pro Christo oppeteret. Sed moderatores illi-
us, & commune Sodalium, au^ttores ei se futuros abeundi negau-
runt, quod neque à pontificib^s ad id muneris euocatus esset, nec
à quoquam unquam destinatus. Satis tormentorum habiturum
si cœptum religiosæ exercitationis stadium ad metam usque decur-
reret: viros religiosos assidue obedientiæ jugo pressos, diurnis ex-
cubijs, nocturnis vigiliis, abstinentia ciborum, continentiaque
exhaustos, non minus Martyres dici credique posse & debere, quām
qui iectu ferri momento temporis, laboribus vitæ breuissimum fi-
nem imponunt, cum religiosi ascetæ quotidiana & diurna mor-
tes sen-

tesensim oppressis sensibus conficiantur, Deoq; de longissimæ patientiæ & myrræ lacrymis adoleant. Ergo suorum consilio deterritus in æterna religionis statione peruigil durauit, & votum profacto Deo gratum fore arbitratus, quotidie salutari hostia Deo litauit, cælestibus epulis pastus & gaudiis sanctioribus delibutus. Hæc Adalberti virtus Popponem inuitauit, vt ei curam juuentutis & scholarum commendaret, parceciāmque committeret, & ad proximum demum ab se gradum Prioris eueheret, cum in omni officij munere ita se tractaret, vt nihil ab eo plus antistes desiderare posset. Inde magis in dies ac magis virtus Adalberti inclarescere, prodigiis manifestis in vulgus prodi, concursus ad illum veluti certum periclitantium asylum fieri, scelerum & flagitiorum sarcinis onerati ad pedes illius accidere, onera delictorum ponere, medicinam agris animis querere. Ille omnibus certatim succurrere, multisq; per poenitentiam coelum aperire. Erat inter ferè depositos & deploratos, certè peccandi consuetudine inueteratos muliercula, quæ corpus seu quæstus, seu voluptatis cauſsa inter procos vulgauerat, nec tamen eo progressa erat, vt spem salutis poneret. Morbo suo remedium quæsitura Adalbertum supplex conuenit, ignoscet impuræ, & veniam præteritis impertiretur, spondere se continentiam, morésque sanctiores. Accepit conditionem haud imperitus animorum medicus Adalbertus, curam ægræ conscientiæ admouet, & cæli spem facit, si de cætero vitam emendatiorem pollicetur. Nihil non promittunt ægri mortales, sed non perinde quod promiseré præstant; quod nemo satis suam ipse animi imbecillitatem exploratam habeat. Misnia, nam hoc cognomentum Mächsnerin. puellæ fuit) cum aliquandiu voluptatibus inconcessis temperasset, ætate, floréque corporis, & insidiis procantium, artibúsque hostis generis humani circumuenta signatam voto pudicitiam rufum violauit, vulnusque recrudescens apud Adalbertum acerbis lacrymis deplorauit. Qui cum illi consulto primùm numine, auctor esset, vt vietum labore quereret, lanam faceret, colum tractaret, otiumque vitiorum omnium perennem fontem studiosissimè declinaret, & sicubi venenum hausisset, statim per lacrymas & confessionem reijceret. Paruit monenti, & vsu studiisque virtutis eò peruenit, vt jam omnia corporis gaudia repudiaret castéque viueret. Tum Adalbertus vt securam salutis redderet, quæsiuit ex puerilla, quando judicii supremo pro delictis vitæ præteritæ yellet satisfacere, viuâne an mortua? hic cum illa velut olim Mauritius Imperator omnino præsentis vitæ cruciatus umbram ad futuros esse non ignoraret,

Ee

ignoraret,

ignoraret, hic, inquit, cum D. Augustino, mi pater, hic vre, hic se-
ca, & in æternum parce. Vide, inquit Adalbertus, ne te votihuius
olim poeniteat; & ingressus ædem sacram coepit numen supplex
venerari, rogaréque vti poenitentem hic mulierem expiaret, nec
poenas ab mortua seueriores exigeret. Exin altero mox die tantus
fœminam capitum dolor inuasit, vt manibus pedibüsque in globi
modum collectis, sursum deorsumque ritu pilæ volueretur, & in-
credibili celeritate (spectante illo ipso & miserante qui hæc literis
consignauit) raperetur. Atque inter hæc tormenta membrorum
& aurum, & linguae ferè vñu destituebatur, nisi quod subinde ma-
gnæ Dei matris & opitulatricis Virginis nomen ipsumque Adal-
bertum in clamaret. Sed erant morbo sua sepe interualla, vt respi-
rare misera nonnunquam posset. Quandocunque tamen vel A-
dalbertum respiciebat viuum, vel mortui postea tumulum conui-
sebat, identidem poena recurrebat, vti publicè constaret, cui tanti
cruciatus corporis in acceptis essent referendi, quos mulier pro cer-
to futurae gratia & pignore grato volentéque animo sustinebat. Sub-
ijcio alia. Adelhais Saxonæ, religiosa virgo, assiduis precandi vigi-
landique studiis, jejuniis etiam, adeò cerebrum læserat, vt proximè
ab furore & insania abesset. Foeda per diem, horrida per noctem
vigilanti dormientique monstra objectabantur, quibus ad necem
sibi consiscendam impellebatur, cum nunc fugam in auios saltus
meditaretur, nunc suspendium cogitaret, modo in eam decerne-
ret. Iamque truces oculorum obtutus & atrox vultus, jam mina-
cia verborum responsa, jam incessu habitusque totius corporis re-
uerentiam virginis posuerant, extráque verecundiam ferebantur,
proximumque miseræ exitium minabantur, cum deducta Adal-
berto sistitur. Nouerat eximiam huius innocentiam Adalbertus
eoque nomine in religiosam filiam cooptarat. Sed ratus hunc illi
morbum ab numine diuinitus immisum, olim in cælestè præmi-
um cessurum, hortabatur, vti magno animo crucem eam com-
pletebet, patienterque sustineret. Pater, inquit, ab nullo gene-
re mali abhorreo præter insaniam: hanc vnam jam imminentem
maximopere timeo, nec vlla ratione æquo animo ferre possum.
Hic vicem dolens Virginis, pater sublatis in cœlum oculis, tractisq;
ex imo pectore suspiris lacrimabundus pro ægræ salute numende-
precatus, plenus spei sacras manus capiti laborantis imposuit, bo-
numque animum habere. Deoque fidere jussam ab se dimisit, quæ
simul domum reuenit, illico sensit omne ab animo ægritudinem,
ab cor-

ab corpore morbum abstersum. Tantum est in sanctorum viro-
rum tutela præsidium.

Præsensit etiam Adalbertus imminens cœnobio suo pericu-
lum, quando in templo ante preces matutinas de nocte excubans
vidit Principes Apostolorum facris, adytisque excedere, olim tamen re-
uersuros, quod euentus postea utrumque, mortuo Adalberto &
Conrado præside verum docuit. nec, cum hæc Petrus annotaret,
ad pristinum statum redierat, quod auctor his verbis deplorat,
*Quod autem hæc sua verba vera fuerint, experti sumus plusquam sexaginta annis, & quotidianis tribulationibus experimur. Sed quia beatus confessor repa-
rationem aquæ sicut desolationem prædixit, rogandus est, ut sicut tribulationes, sic
etiam faciat nos consolationes experiri.*

Extinctos etiam quamuis absens sensit. Nunciata quippe
Vdalrici de sodalium Altahensium numero morte, haud, inquit, ne-
scio Vdalricum deceperisse, nam hic mecum hoc loco, vita defunctus fuit.

Singularis illi cura & studium erga elephantiacos erat, quos
frequenter diuinis adhortationibus, ad spem & animi æquitatem
erigebat, cælestiq; pabulo reficiebat. Erat fæmina fœda eius morbi
scabie infecta, quam ad percipiendam sacram Eucharistiam domo
conabantur afferre, quod vererentur ne vir sanctus vel abhorret
olentem casam, vel inficeretur ab olentiore, quæ decumbebat.
Quid, inquit, injussu meo molimini? finite me quotidie peccan-
tem illius ingredi domicilium, cuius corpus & animam non dedi-
gnatur intrare orbis Imperator CHRISTVS IESVS. Ergo ingressus
fæculentam domum, laborantemque simul agno cælesti & Dei
verbo refecit, populo diu pro forib; præstolante & sancti viri mo-
ram in tam infami loco admirante. Quod ego charitatis officium
etiam prodigiorū miraculis facile antepono, illud enim SANCTVM
facit, hæc ostendunt. Supremum quoque diem sibi proximum
alijs prædictis, cum nouem supra quadraginta annos in religiosis sta-
dij certamine summa animi constantia decertasset, ipsūmq; quin-
quagesimum veluti prisco ritu placabilem (excurrentibus aliquot
mensibus) attigisset. Anno quippe c. 10. ccc. xi. ex a. d. vi. Cal.
Decembr. Victor metam vitæ flexit & ad cælestem lauream capes-
sندam euolauit. Sublimem in cælum euntem per speciem flam-
mantis facis, è cœnobio Altahensi superiore, altum petentis spe-
ctauit Christina religiosa matrona, in contubernio Deo-dicatarum
Virginum ad montem S. Mariæ conclusa. Henricus cœnobij
præfectus vidit lucentem solis globum in solum templi descende-
re, quo loco post Adalberti corpus ipso monstrante est collocatum.

E e 2

Adiecit

Adiecit auctor vitæ multa miseria auxilia per Adalbertum præstata. aliorum æterno fluentes tabo pedes curatos, mutis vsum loquendi renouatum, firmatos ab eodem fœdis epilepsie casibus volutatos: alios è squalore carceris educatos, alios alijs malis & vitijs corporis liberatos. Singulare est de Bernardo Gundakero eiusdem cœnobij Altahensis consorte, qui superstite etiamnum Adalberto sœpius Dei & sui oblitus, ruptis obedientia repagulis, ex æde profugit, identidemque rebitans, ne ruisus in fugam ab infidiliatore præcipitaretur, domi robore est inclusus diuq; arctè retentus. Adalbertus fortè infelicis miseratus precibus sœpe præsulē expugnare ageret, nihil omnino profecit, quoad polliceretur se culpā præstaturi, si fugax Bernard. extra cœnobij septa vltimū dī clauderet. Suscepit hoc in se Adalbertus, & prædē se pro Bernardo fore pollicitus, interim ad cælū abiit. Bernardus multos post años durauit, quoad sacris initiatus veniā impetravit, alia atq; alia asceteria lustrandi hæsit in vno, & codices manu sua complures eleganti charactere ab se descriptos vendidit, æréq; comparato discessit, quo illū desideriū & mala mens trahebat. Comitē sibi è scholis adolescentē ascuerat, qui Bernardo tandem ex itinere fesso, & in umbram densi nemoris proiecto sopitique & relieto; cum ueste, libris, pecunia, totisque sarcinis protulit, iacentēmq; omni destitutum ope ad vltimas inopia angustias adduxit. Hic demum tanquam à veterno expergefactus (vñplerunq; genus humanū aduersæ res emendant, secundæ corruptunt) memor sui vadis Bernardus, dum secundū quietē Adalbertus ab se videbatur depositū exigere, facile cōiecit, vnde euasisset, quidq; fidei dator ab eo reuertetur, vnde pedē extulisset. Stitit ergo se post liminio, suo Bernardus Antistiti, defuncti q; beneficiari, tulit Adalberti. Sed post nō multos años iterū inconstantia vertigine tentatus à cœnobio, nō infcio præside abiit. Sed morbo diuinatus īmisco, sensit rursū reuocantē prædē, reualuitq; denuo reuersus. Ita cùm nullū vagādi fugitādiq; finē faceret, denuo morbo impliciū coēgit ad suā stationē exerrantem palantēmq; militē tedire. Et ne rursū abire vellet aut posset, non quidē illū in robur, aut custodiā dedit, sed perpetua in ualeitudine afflictum lecto affixit, ne fidē rufus falleret, & vadern in periculū falsæ sponsionis vocaret. Sensit ergo Bernardus huius beneficium, & gratus auctori in monasterio diem vltimum objit. Subiungit his scriptor vitæ alia compluria ex admirandis ad sepultos eius cimetes factis. Nos vitam in acta misimus, vtinam eandem in mores posteritatis mittere possemus.

Sed nos
Laudamus veteres & nostris vtimur annis.

S. HEN-